

які погоджуються на нього при укладенні відповідного договору на користь третьої особи [12].

Отже, поряд зі свободою в договірному праві мають існувати і примус, і норми, згідно з якими договір визнається недійсним або може бути оголошений таким на вимогу однієї зі сторін, навіть якщо такий договір детально розроблений і в ньому існує велика зацікавленість. Це необхідно для забезпечення балансу інтересів всіх учасників цивільного обігу, захисту інтересів держави і суспільства. Досліджуючи

зв'язок між людською свободою і зобов'язаннями, Р. Саватьє відзначав, що юридичні дії, особливо договори, є засобом виявлення свободи особи. Проте ця свобода відчужується у самому процесі її здійснення адже особа сама зв'язує себе, беручи на себе добровільні обов'язки [13, с. 173]. Але відчужуючи свою свободу і беручи на себе добровільні обов'язки в конкретному договорі, особа зберігає її для вступу у нові зобов'язальні відносини з тими ж чи іншими учасниками цивільного обороту.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алексеев С.С. Философия права. / С. С. Алексеев. - М.: Норма, 1997. – 336 с.
2. Ансон В. Договорное право: Пер. с англ. / Под ред. О. Н. Садикова. - М.: Юрид. лит., 1984. – 453 с.
3. Брагинский М. И. Договорное право / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. - Книга первая: Общие положения. - [изд. 2-е, испр.]. - М.: Статут, 1999 - 848 с.
4. Юсифов Шукур Магамед оглы. Принцип свободы договора в гражданском праве / Шукур Магамед оглы Юсифов // Юридический вестник РГЭУ. – 2003. - № 3. - С. 11-17.
5. Майданик Р. А. Проблемы довірчих відносин в цивільному праві / Р. А. Майданик. – К. : Київський університет, 2002. – 502 с.
6. Бондар Т. Реалізація загальних принципів цивільного законодавства при виконанні договірних зобов'язань / Т. Бондар // Вісник Академії правових наук України. – 2004. - № 3. - С.68-74.
7. О некоторых вопросах, связанных с применением части первой Гражданского кодекса Российской Федерации : Постановление Пленума Верховного Суда РФ и Пленума Высшего Арбитражного Суда РФ от 1 июля 1996 г. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://open.lexpro.ru/document/200723#17>.
8. Брагинский М. И. Договорное право / М. И. Брагинский, В. В. Витрянский. - Книга первая: Общие положения. - [изд. 2-е, испр.]. - М.: Статут, 1999 - 848 с.
9. Предпринимательское (хозяйственное) право: Учебник: В 2 т. / Отв. ред. О. М. Олейник. - М.: Юрисъ, 1999. - Т. 1. - 714 с.
10. Голубева Н. Ю. Загальна характеристика принципів цивільного права України / Н. Ю. Голубева // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Вип. 34. – С. 283-287.
11. Ромовська З. Проблеми загальної теорії права у проєкті Цивільного кодексу України / З. Ромовська // Українське право. - 1997. - Ч. 3. - С. 65-69.
12. Євдокимов Д. Свобода договору та її обмеження в цивільному праві України / Д. Євдокимов // Юридичний журнал. - 2008. - №5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: [www.justinian.com.ua/article.php?id=2931](http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2931).
13. Саватьє Р. Теория обязательств. Юридический и экономический очерк / Р. Саватьє. - М.: Прогресс, 1972. – 440 с.

## ДОГОВІР МЕДИКОЛАТРІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

**Булеца С. Б.,**

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

*Договір медиколатрії – новий базовий правовин щодо принципів здійснення медичної діяльності. Новий договір покликаний чітко визначити правову природу договору в сфері здійснення медичної діяльності, дати чітке визначення договору, який укладається в сфері охорони здоров'я. Юридична характеристика договору полягає в тому, що він може бути оплатний чи безоплатний, консенсуальний, двосторонній або багатосторонній. Договір покликаний допомогти регулювати прогалину в сфері цивільного законодавства у сфері здійснення медичної діяльності.*

*Ключові слова: договір, медиколатрія, суб'єкт, пацієнт, лікар, платний, безвідплатний.*

*Договор медиколатрии — новая базовая сделка относительно принципов осуществления медицинской деятельности. Новый договор призван четко определить правовую природу договора в сфере осуществления медицинской деятельности, дать четкое определение договора, который заключается в сфере здравоохранения. Юридическая характеристика договора заключается в том, что он может быть оплатный или безвозмездный, консенсуальный, двусторонний или многосторонний. Договор призван помочь регулировать пробел в сфере гражданского законодательства относительно осуществления деятельности в сфере медицинской деятельности.*

*Ключевые слова: договор, медиколатрия, субъект, пациент, врач, платный, безвозмездный.*

*An agreement of medicolatria is a new base transaction in relation to principles of realization of medical activity. A new agreement is called to give clear determination of agreement, the legal nature of the agreement which is made in the field of health protection. Legal description of agreement consists in the fact that it can be payment or gratuitous, consensus, bilateral or multi-lateral. An agreement is called to help to settle a blank in the field of civil legislation in relation to realization of medical activity.*

*Keywords: agreement, medicolatria, subject, patient, doctor, requiring payment, gratuitous.*

Особливості правовідносин, що виникають між пацієнтом і лікарем в процесі надання медичної допомоги, свідчить про їх цивільно-правове регулювання незалежно від того, на оплатній або безоплатній для пацієнта основі вони надаються. Виняток становлять заходи медичного характеру, застосування яких до осіб обумовлене державно-правовими потребами забезпечення інтересів інших людей, всього суспільства в цілому: примусове лікування, огляд, госпіталізація.

Актуальність даної статті полягає в тому, що тільки цивільно-правове регулювання здатне забезпечити той ступінь юридичної рівності, автономії волі, самостійності прийняття рішень без будь-якого примусу, на яких повинна будуватися поведінка учасників договору в сфері надання медичної допомоги та послуги.

Але відносини, що виникають у зв'язку з наданням пацієнтам медичної допомоги, володіють такою істотною своєрідністю, що дана обставина не дозволяє забезпечити адекватну правову захищеність їх учасників за допомогою лише загальних положень договірної права.

Метою даної статті є визначення проведення правового аналізу поняття договору медиколатрії.

При здійсненні медичної діяльності основною метою при наданні кваліфікованої медичної допомоги є задоволення потреб та інтересів пацієнтів. Для усунення змішування понять медична допомога та медична послуга пропонуємо включити ці два поняття в термін «медиколатрія». Латрія (від грец. *λατρεία* – служіння) – у складних словах відповідає поняттю «служіння» [1]. Відносини між лікарем та пацієнтом настільки близькі і тримаються на довірі та надії, що цей термін ми можемо застосовувати для узагальнення медичної діяльності. Пацієнт шанує лікаря, визнає його професійність і чекає від нього допомоги у діагностуванні та лікуванні захворювання. Дотримуючись клятви Гіпократта лікар надає медичну допомогу чи медичну послугу і це його обов'язок, свого роду жертвність. Для хворої людини лікар – це рятівник, на якого покладені всі її надії на покращення самопочуття та стану здоров'я.

На мою думку, медиколатрія – це діяльність уповноваженого суб'єкта в сфері медицини, яка регламентована відповідними нормативно-правовими актами і спрямована на усунення загрози життю та здоров'ю, підтримання (збереження), відновлення чи покращення здоров'я фізичної особи та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

У зв'язку з цим, оскільки в цивільних правовідносинах відносини між суб'єктами визначаються договірними термін медиколатрія можна використати при внесенні змін до ЦК шляхом введення нового

договору, який би регулював відносини при здійсненні медичної діяльності.

Зазначу, що дослідники феномена договору звертали увагу, перш за все, на його роль в системі відносин, що складаються в суспільстві в процесі задоволення життєвих потреб людей. Договір характеризується як «гнучка правова форма, в яку можуть вдягатися різні по характеру суспільні відносини» [2]. В.К. Єрмолаєв вважає, що у сфері медичного обслуговування достатню питому вагу займають цивільно-правові відносини. Вони можуть виникати як із закону, так і на основі договору [3].

У більшості випадків цивільно-правовий договір визначають як угоду двох або декількох сторін, що направлена на досягнення певного правового результату шляхом здійснення дій правомірного характеру, результатом чого є виникнення, зміна або припинення прав та обов'язків суб'єктів. При розгляді цього питання важливо врахувати особливості правової природи та істотні ознаки цивільно-правового договору, а також методи державного впливу і можливості обмеження свободи договору в цих правовідносинах.

Під договором розуміють і юридичний факт, що лежить в основі зобов'язання, і саме договірне зобов'язання, і документ, в якому закріплений факт встановлення зобов'язального правовідношення [4] «Договір не досить розглядати, як тільки юридичний факт, або як сукупність зобов'язань, що породжують їх, або тільки як локальний норматив масиву» [5]. На думку автора, це окремі сторони цивільно-правового договору, певна структурна система, де головним елементом є правочин сторін.

Основою будь-якого договору є домовленість, що заснована на волі сторін. Воля особи, її рішення вступити в договір, установлення умов договору визначаються економічними, політичними, соціальними реаліями життя суспільства. Так, Р.О. Халфіна вважала, що в поняття договору, крім узгодженої волі двох або декількох осіб, «повинні бути включені їх взаємні цивільні права і обов'язки». При цьому звертає увагу на те, що «права і обов'язки, що приймає на себе кожна із сторін, як правило, різні, але вони повинні бути взаємно узгоджені в своїй сукупності дати єдиний правовий результат» [6].

Одним із критеріїв поділу договорів на групи є спрямованість договірної зобов'язання - це кінцевий економічний і юридичний результат, на досягнення яких направлені основні дії учасників договору. Однак наш вид договору має кінцевим результатом немайновий результат.

В сучасних умовах розвитку зобов'язального права необхідно використовувати договори немайнового характеру, оскільки це дає можливість безпосеред-

ньо, без їх пов'язаності з майновими цінностями, регулювати відносини, які не підпадають під поняття майнові відносини [7]. Зобов'язання виникають для того, щоб привести до певного результату, що досягається реалізацією сторонами цього зобов'язання своїх прав і виконання обов'язків, складових змісту зобов'язання. Змістом зобов'язання можуть бути такі дії боржника, які самі по собі ні безпосередньо, ні посередньо не направлені на той або інший зовнішній відносно людини об'єкт, наприклад, зобов'язання надати медичну допомогу. Такого роду дії безперечно є змістом зобов'язань, коли вони мають відшкодувальну дію. Зобов'язання виконати таку дію матиме майновий характер, оскільки воно є підставою для отримання винагороди грошової або іншої. М.М. Агарков стверджує, що безвідплатне здійснення таких дій не може скласти зміст зобов'язання [8].

Слід зазначити, що правовою формою відносин суб'єктів, що беруть участь в медичній діяльності, найчастіше є в даний час цивільно-правовий договір. Про те, в якій формі повинні оформлятися зобов'язання по здійсненню медичної діяльності, в юридичній літературі відсутня єдність точок зору. В той же час відсутність конкретного виду цивільно-правового договору, який би чітко регулював відносини між суб'єктами медичних відносин при здійсненні медичної діяльності, а також враховуючи те, що основою будь-якого договору є домовленість, що заснована на волі сторін виникає необхідність прийняття єдиного узгодженого виду цивільно-правового договору, який би врегулював питання, які виникають між суб'єктами медичних відносин не розпорошуючи поняття, а використовуючи одне єдине. Відносини, що виникають при здійсненні медичної діяльності - це складні, комплексні, багатогранні правовідносини, що опосередковуються, зокрема договором, тому необхідно погоджувати умови договору, які власне складають його зміст. Даний договір назвемо договір медиколатрії, щоб охопити поняття і послуги, і допомоги.

Лікарям необхідно проводити глибоке клініко-лабораторне обстеження пацієнта, яке необхідно оформляти у формі цивільно-правового договору, де були б передбачені права та обов'язки лікаря та пацієнта, так звані договори на довірі. За юридичною характеристикою – це двосторонній, оплатний чи безоплатний та консенсуальний вид договору. Це може бути договір медиколатрії, який є дуже важливим, оскільки у відносинах між лікарем та пацієнтом повністю відсутнє законодавче закріплення прав та обов'язків сторін та захист прав сторін.

Зазначу, що Загальне цивільне уложення Австрійської імперії 1811 року передбачає договір про платні особисті послуги лікаря (параграф 1163), який був платним і оплата виконувалася після наданої послуги [9]. Вперше в Європі в Нідерландах 1995 року прийняли Medical Contract Act, цим законом узаконився договір про надання медичних послуг та допомоги [10]. Зазначається, що пацієнт має право укласти

договір із медичним закладом та приватнопрактикуючим лікарем. Договір між пацієнтом і лікарем розглядається тут як «спеціальний договір» в рамках цивільного договірної права, що дає окремому пацієнтові право пред'являти лікареві прямий позов та можливість забезпечувати реалізацію цього права через суд. В більшості країн відносини пацієнта та лікаря регулюються не договором, а закріпленням їх прав та обов'язків (Греція, Швеція – правила прав пацієнта; Франція, Великобританія - хартія прав пацієнта) [11].

На сьогоднішній день більшість науковців схильються до того, що договори в сфері здійснення медичної діяльності є договорами про надання послуг. Розділ 63 Цивільного кодексу України присвячений договору про надання послуг. Всередині даної групи договорів, на жаль, не виділяють окремо договір на надання послуг медичних, ветеринарних, аудиторських, консультаційних, інформаційних послуг, послуг з навчання, туристичному обслуговуванню і так далі, однак, ч.2 ст. 901 зазначає, що положення глави 63 можуть застосовуватися до всіх договорів про надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання [12]. Стаття 177 Цивільного кодексу України закріплює, що послуги є об'єктом цивільних прав, тобто послуги складають самостійну групу об'єктів цивільних прав нарівні з майном, що включають гроші, цінні папери, інше майно. Таким чином, юридичне поняття послуги охоплює тільки ту сферу економічних відносин по наданню послуг, споживна вартість якої полягає в найдоцільнішій діяльності, тобто в праці. Ще Синайський В.І. писав: «договір послуги представляє собою угоду про роботу за винагороду. Однак сутність не вичерпується лише обміном роботи на гроші або ідеєю оплатного користування чужою працею. З одного боку, робота не відокремлена від особистості, яка обіцяла затрачувати свою працю в інтересах іншого» [13]. Отже, договори про послуги, хоча б непрямо, але торкаються особистості людини і цей момент виділяє договори про послуги із інших договорів чисто майнового і оборотного характеру. З другого боку, оплата за працю, праця людини в інтересах іншого, не може повністю прирівнюватися до ціни, як еквіваленту в синалагматичних угодах. Винагорода має, поверх того, у багатьох випадках значення засобу існування людини, тому не позбавлена аліментарного характеру.

У юридичній літературі договори між особами і медичними закладами називаються по-різному: договір на надання медичної допомоги, договір на медичне обслуговування, лікарський договір, договір про надання медичної послуги. На сьогоднішній день відсутня пряма вказівка в законі на існування такого виду договору. Але ст.3 та ст. 627 ЦК України, закріплює принцип свободи договору, тобто можливість укладення будь-якого виду договору, що не суперечить вимогам закону та моральним засадам суспільства. У зв'язку з цим, на практиці юристи

при укладенні договорів у сфері здійснення медичної діяльності використовують главу 63, ст. ст. 901-907 ЦКУ. А в Цивільному кодексі Росії в ст.128 та п.2 ст. 779 [14] включено в коло правового регулювання інститут надання платних послуг, де конкретно віднесено до предмету правового регулювання медичні послуги. Це перша спроба в Росії врегулювання медичних послуг цивільним законодавством як самостійний вид послуг.

Серйозним аспектом застосування принципу свободи договору є використання аналогій в цивільно-правових відносинах [15]. Так, при виявленні прогалин в регулюванні конкретних цивільно-правових відносин (тобто договірних відносин- договір про надання медичної послуги чи допомоги) використовується аналогія (від грецьк. Analogia-відповідність, схожість [16]. Поява нових договірних форм завжди випереджує реакцію законодавця. Врегульовані ними відносини повинні мати масовий характер і проіснувати певний час для того щоб отримати оцінку законодавця [17]. Норми, які закріплюють таку нову модель договорів, появляються тільки після того, як буде забезпечена достатня ступінь її індивідуалізації і визначені способи вирішення питань, які виникають при використанні відповідної моделі, повинна скластися практика її використання [18], тобто сторони вправі передбачити в договорі режим зобов'язання, який відрізняється від загальної моделі, яка передбачена в законі, відповідно сторони вправі включити в договір оплатного надання послуг обов'язок досягнення виконавцем результату [19]. Якщо лікар зобов'язується не просто вчинити конкретні дії по договору, а досягти певний нематеріальний результат, то при цьому сторони передбачають такий обов'язок в договорі. Послуги, які не пов'язані з досягненням виконавцем конкретного результату, називають «чистими послугами» [20].

В медичній діяльності виникають зобов'язання належним чином зробити дію (іноді його називають зобов'язанням застосувати належні засоби). Наприклад, відносини, пов'язані з діяльністю лікаря-терапевта або хірурга. Він укладає з хворим договір, в якому гарантує тільки належну увагу і турботу, але не позитивний результат, до якого він прагне. Якщо

хворий не видужав або навіть помер, це не відбувається на праві вимоги лікаря про сплату гонорару і не спричиняє за собою його відповідальності за умови, що не буде доведено неналежне виконання ним своїх обов'язків або не буде встановлено, що невдача була результатом його провини [21]. Смерть не припиняє існуючого зобов'язання між пацієнтом та хворим, на відміну від інших правовідносин, наприклад права власності. Це свідчить про характер ризикованості зобов'язань, які виникають між суб'єктами медичних правовідносин.

Вважають, що фактична нерівність сторін договору по наданню платних медичних послуг є основною проблемою в даній області. Пацієнт як особа, що не володіє професійними знаннями в медицині, не завжди в змозі визначити зміст умов договору, що укладається, об'єм і якість медичної допомоги відносно поставленого діагнозу, тривалість і ефективність лікування [22]. Однак, з цим важко погодитися, тому, що: 1) на сьогоднішній день обов'язок лікаря проінформувати пацієнта повністю про виставлений діагноз, процес лікування та реабілітаційний період; 2) наявність всевітньої мережі Інтернет, реклами сприяє у виборі найкращої клініки чи медичного працівника для отримання медичного обслуговування; 3) за роз'ясненням умов договору про надання медичної послуги пацієнт може звернутися до юриста медичного закладу і отримати повну інформацію про умови договору.

Таким чином, договір медиколатрії – це договір, коли одна сторона (медичний заклад будь-якої форми власності, фізична особа, яка займається підприємницькою діяльністю) в особі лікаря, який здійснює або зобов'язується здійснювати відповідно до медичних вимог медичні дії, які безпосередньо впливають на особу, яка безпосередньо постраждала, і далі називається пацієнтом, дотримуватися етичних та моральних норм у спілкуванні з пацієнтом при наданні послуги, правильно визначити діагноз, назначити лікування і слідкувати за процесом лікування та реабілітацією пацієнта та проінформувати про результат(и) наданої послуги, а пацієнт зобов'язується дотримуватися вказівок та призначень лікаря в повній мірі, прийняти допомогу або послугу(и).

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів./ Л. І. Нечволод.- Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2011.-С.373
2. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Общие положения. / М.И. Брагинский, В.В. Витрянский. М.: Статут, 1997.- С.9.
3. Ермолаев В.К. Общетеоретические и гражданско-правовые основы медицинского обслуживания граждан в Российской Федерации: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ермолаев В.К. - М., 1997. – С.10
4. Гражданское право. / Под редакцией А.П. Сергеева и Ю.К. Толстого.: СПб., 1996.-С.428
5. Хохлов В.А. Гражданско-правовая ответственность за нарушение договора. /В.А. Хохлов//Автореферат ...д.ю.н. Саратов. 1998. – С.17-18
6. Халфина Р.О. Значение и суть договора в советском социалистическом гражданском праве. // Р.О. Халфина., М: Изд-во АН СССР, 1952.- С.50.
7. Майданик Р.А. Неимущественные оборотоспособные правоотношения как предмет гражданского права Украины. / Р.А. Майданик. //Альманах цивилистики: Сборник статей. Вып. 1/ Под ред. Р.А. Майданика.-К.: Всеукраинская ассоциация издателей «Правова єдність», 2008.- С.32-59 і 45
8. Агарков М.М. Обязательство по советскому гражданскому праву. / М.М. Агарков. Типография «Известий Советов

- депутатов трудящихся СССР», Москва. 1940.- С.39
9. Кодифікація цивільного законодавства на українських землях: Т.1/Уклад.: Ю.В. Білоусов, І.Р. Калаур, С.Д. Гринько та ін./ За ред. Р.О. Стефанчука та М.О. Стефанчука. - К.: Правова єдність, 2009.- С. 1123-1124
  10. Markenstein L.F. The cjdification in the Netherlands of the principal rights of patients: a critical review// Europ. j. of health law. -Dordrecht etc. 1995 - Vol. 2 № 1. P.33-44; Салтман Р.Б. Реформи системи охорони здоров'я в Європі./ Р.Б. Салтман. - М. - 2000. - С. 98
  11. Gyöngyösi Zoltán. Az élet és test, felletti rendelkezések joga. / Zoltán Gyöngyösi– Budapest: Hvgorac Lap és Könyvkiadó Kft., 2002. – О. 111-112
  12. Ємельянчик Сергій. Договір про надання послуг у новому цивільному кодексі України. / С. Ємельянчик. // Підприємництво, господарство і право.-2005.-№2.-С.94
  13. Синайский В.И. Русское гражданское право./ В.И. Синайский. - М.: «Статут», 2002.- С.406 (Классика российской цивилистики)
  14. Полный сборник кодексов Российской Федерации.- М.: Изд-во Эксмо, 2005.- С.23 і 87
  15. Танага А.Н. Принцип свободы договора в гражданском праве России. / А.Н. Танага. - СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003.- С. 162
  16. Гражданское право. Словарь –справочник/Под общ. Ред. М.Ю. Тихомирова: М., 1996.- С. 23
  17. Корецкий А.Д. Теоретико-правовые основы учения о договоре. / А.Д. Корецкий. /Отв. Ред. Заслуж. Деятель науки РФ, д.ю.н., проф., акад. РАЕН П.П. Баранов.- СПб.: Изд. «Юридический центр Пресс», 2001.-С.77
  18. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Вказана праця... С.39
  19. Степанов Д.И. Услуги как объект гражданских прав./Д.И. Степанов. - М.: «Статут», 2005. – С.202
  20. Степанов Д.И. Вказана праця... С.204
  21. Саватье Р. Теория обязательств юридический и экономический очерк. / Р. Саватье. /Перевод с французского и вступительная статья доктора юридических наук Р. О. Халфиной: издательство «ПРОГРЕСС», Москва 1972,- С.233
  22. Масалимова А.Р. Проблемы правового регулирования отношений по договору платных медицинских услуг. / А.Р. Масалимова. // Актуальные проблемы юридической науки и практики. Тезисы докладов научной конференции (Пермь, 16 - 17 октября 2003 г.). - Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 2004, Ч. 1. - С. 111

## ДО ПИТАННЯ ПРО ОСПОРЮВАНІ ПРАВОЧИНИ

**Герасимовський С.В.,**  
здобувач кафедри цивільного права  
Національного університету  
«Одеська юридична академія»

*В статті розглядаються питання щодо правової природи недійсності правочинів, зокрема приділена значна увага оспорюваним правочинам. Розглядаються та аналізуються точки зору вчених відносно даного питання. Наведені теоретичні визначення оспорюваних правочинів. Аналіз наведених позицій та чинної нормативної бази, присвяченої регулюванню цього питання, дозволяють автору дійти висновків щодо ознак оспорюваних правочинів, підстав їх класифікації та визначити правову природу і сутність правочинів, які слід вважати оспорюваними.*

*Ключові слова: недійсний правочин, оспорюваний правочин, нікчемний правочин, юридичний факт, воля, волевиявлення.*

*В статье рассматриваются вопросы правовой природы недействительности сделок, в частности уделено значительное внимание оспоримым сделкам. Рассматриваются и анализируются точки зрения ученых относительно данного вопроса. Приведены теоретические определения оспоримых сделок. Анализ приведенных позиций и действующей нормативной базы, посвященной регулированию этого вопроса, позволяют автору сделать выводы относительно признаков оспоримых сделок, оснований их классификации и определить правовую природу и сущность сделок, которые следует считать оспоримыми.*

*Ключевые слова: недействительная сделка, оспоримая сделка, ничтожная сделка, юридический факт, воля, волеизъявление.*

*The article is devoted to the legal nature of the invalidity of contracts, including paid much attention disputed transaction. Considered and analyzed in terms of scientists regarding the matter. The theoretical determination of the disputed transactions. Analysis of the given position and the current regulatory framework dedicated to the regulation of this issue, allow the author to reach conclusions on the evidence of the disputed transactions, basis of classification and determine the legal nature and essence of the transactions should be considered disputed.*

*Keywords: invalid transaction, the contested transaction, void transaction, legal fact, will, will.*

Правочин, як інститут цивільного права, відомий нам ще з часів римського права. З того часу підходи до визначення поняття і сутності такої категорії, як «правочин», зазнали змін, оскільки змінилися й самі економічні відносини, що опосередковуються нормами про правочини.